

სუსანო-ნო-მიკოტო ხანღაზმულობისას

კოსელი გველეშაპი რომ დაამარცხა, სუსანო-ნო-მიკოტომ კუსინადა-ჰიმე შეერთო ცოლად და ერთ-ერთი დაბის უფროსი გახდა ასინატუცის სამფლობელოში.

ასინატუციმ ახალგაზრდებს უზარმაზარი სასახლე აუშენა სუგაში, იძუმუს ოლქში. სასახლე იმ სიმაღლე იყო, რომ სახურავი დრუბლებში იკარგებოდა.

მშვიდი ცხოვრება დაიწყო სუსანომ. მას კვლავ აღელვებდა ქარის შრიალი, ზღვის ტალღების დგაფუნი და ვარსკვლავებით მოჭედილი ცა, მაგრამ ძველებურად აღარ ეცალა ძველი სამეფოს უკიდვანო ველებში სახეტილოდ, რადგან მალე მამა უნდა გამხდარიყო. აქ, ამ მყუდრო სასახლეში, რომლის თეთრი და წითელი კედლები ნადირობის სცენებით იყო მოხატული, სუსანომ პირველად იგრძნო საკუთარი კერიის სითბო. ტაგამაგაჰარას ქვეყანაში მას ასეთი ბედნიერება არ განუცდია.

სუსანო და მისი ცოლი ერთად სადილობდნენ, ერთად აწობდნენ მომავალი ცხოვრების გეგმებს, ერთად სეირნობდნენ უსიერ მუხრანში, რომელიც ირგვლავ ერტყა სასახლეს და ჩიტების მომაჯადოებელი გალობით ტკებობდნენ. სუსანო აღერსიანად ექცეოდა ცოლს. ვერც ლაპარაკში, ვერც გამოხედვასა და სიარულში ვერ შეატყობდით, რომ წინათ სახელგანთქმული მეომარი იყო.

დროდადრო მაინც ესიზმრებოდა ურჩხულები, ხედავდა წყვილადში უხილავი ხელით აღმართული ხმლის ელვარებასა და გარდასულ დროთა გახსენება კვლავ საომრად უჩქროლებდა გულს. თუმცა ეს მხოლოდ სიზმარში ხდებოდა, გამოფხიზლებისთანავე ცოლზე და დაბის საქმეებზე იწყებდა ფიქრს და წარსულის ზმანება უკვალოდ უქრებოდა.

მალე ვაჟი შეეძინათ. სუსანომ იასიმაძინუმი დაარქვა შვილს. ბიჭი ლამაზი იყო, მშვიდი, უფრო დედას ჰგავდა.

დრო კი მდინარესავით მიდიოდა და მიდიოდა.

სუსანომ კიდევ მრავალჯერ იქორწინა და კიდევ შეეძინა ვაჟიშვილი. რომ დაიზრდებოდნენ, მამა ჯარს აძლევდა და უცხო ქვეყნების დასაპყრობად გზავნიდა.

შვილთა და შვილიშვილთა სიმრავლემ სუსანოს კიდევ უფრო გაუთქვა სახელი. სულ ახალი და ახალი ქვეყნები უგზავნიდნენ ხარკსა და ძღვენს. აბრეშუმით, ბეწვეულითა და იასპით დატვირთული გემები ზედიზედ შემოდის ნავსადგურში. ხალხი ნაპირზე გადმოსხდებოდა და სუგას სახელგანთქმულ სასახლეს ათვალიერებდა.

ერთხელ სუსანომ ტაგამაგაჰარას ქვეყნიდან ჩამოსულებში სამი ყმაწვილი შენიშნა, სამივე ბრვე და ახოვანი იყო, როგორც თვით სუსანო გახლდათ ახალგაზრდობაში. მან ახალგაზრდები სასახლეში მიიწვია და საკეთი გაუმასპინძლდა. ასეთი დაფასება არავის ახსოვდა ამ მკაცრი მბრძანებლისაგან. პირველად ახალგაზრდები ცოტა არ იყოს დაფრთხნენ, ვერ გაეგოთ, რად მიიპატიუა სუსანომ სასახლეში, მაგრამ საკე რომ

შეუჯდათ თავში, გამხიარულდნენ, დოლის მაგივრად საკეს დაცლილ ქოთნებზე დაიწვეს დაკვრა და ომახიანად დასჭექქეს მშობლიური სიმღერები.

როცა ახალგაზრდებმა სასახლე დატოვეს, სუსანომ ხმალი გაუწოდა მათ და უთხრა:

– ეს ის ხმალია, კოსელ გველეშაპს რომ ამოვაძვრე კუდიდან. წაიღეთ და თქვენს დედოფალს მიართვით.

ახალგაზრდებმა ხმალი გამოართვეს, მუხლი მოიყარეს და შეჰფიცეს, თქვენს ბრძანებას აუცილებლად შევასრულებთო.

შემდეგ სუსანო მარტოდმარტო გავიდა ზღვის ნაპირზე სტუმრების გასაცილებლად, დიდხანს იდგა ქარაფზე და უმზერდა ნისლში გახვეულ გემის იალქნებს.

2

სიკვდილი არავის ივიწყებს და სუსანოს სასახლის კარსაც მიადგა.

იასიმაძინუმი რომ დავაჟკაცდა, დედამისი კუსინადა-ჰიმე დასნეულდა და ერთი თვის შემდეგ გარდაიცვალა. სუსანოს სხვა ცოლებიც ჰყავდა, მაგრამ მხოლოდ კუსინადა-ჰიმე უყვარდა თავდავიწყებით. ამიტომ, სანამ კუსინადა-ჰიმეს დაკრძალავდნენ, შვიდი დღე და ღამე უჯდა ცოლის ნეშტს, ჯერაც ავ თვალს რომ არ დაენახებოდა, და ცრემლად იღვრებოდა.

მთელი სასახლე გოდებდა. ყველაზე მწარედ იასიმაძინუმის ერთადერთი და, სუსერი-ჰიმე მოთქვამდა. მისი ხმა სახლის გარეთ ისმოდა და უცხოებსაც კი უთუთქავდა გულს. იასიმაძინუმი თუ დედას ჰგავდა სიმშვიდით, სუსერი-ჰიმე მამასავით ფიცხი და თავშეუკავებელი იყო.

კუსინადა-ჰიმე სასახლის მახლობლად, ბორცვზე დამარხეს, თან თავისი ტანსაცმელი, სამკაულები და სარკეები ჩაატანეს. სუსანომ არც მოახლეები დააკლო – თერთმეტი მოახლე მომვლელებად გააყოლა საიქიოში. ისინი უხმოდ დამორჩილდნენ ბედს. მაშინ მოხუცები აბუზღუნდნენ, ჩუმ-ჩუმად კილავენ სუსანოს.

– მხოლოდ თერთმეტი მოახლე გაატანა! სულ არაფრად აგდებს ძველ ადათებს. პირველი ცოლი მოუკვდა და თერთმეტზე მეტი ვერ გაიმეტა! ეს საქმეა?! მხოლოდ თერთმეტი მოახლე!

როცა დაკრძალვის ცერემონიალი დასრულდა, სუსანომ მოულოდნელად მმართველობა იასიმაძინუმის გადასცა, თვითონ კი სუსერი ჰიმესთან ერთად ზღვის გაღმა, ნენოგატასუს ქვეყანაში გადასახლდა.

სუსანომ ერთ უკაცრიელ კუნძულზე დაიდო ბინა. ამ კუნძულზე ახალგაზრდობაში ემოგზაურა და მაშინ მოხიბლულიყო მისი სილამაზით. კუნძულის სამხრეთით მდებარე ბორცვზე სასახლე ააშენა, ღერწმით დახურა და გადაწვევითა, დარჩენილი დღეები მშვიდად გაეტარებინა აქ.

სუსანო მთლად გაჭაღარავდა, ოღონდ თვალეში დროდადრო ახალგაზრდული ცეცხლი გამოუკრთებოდა იმის მაუწყებლად, რომ გული ჯერ არ დაბერებოდა. შეიძლება ითქვას, უფრო მხნედ გამოიყურებოდა, ვიდრე სუგაში. ხანდახან ბრძოლის უინიც კი წამოუგლიდა ხოლმე.

სუსანომ და მისმა ქალიშვილმა, სუსერი-ჰიმემ, ფუტკრის და გველის მოშენებას მიჰყვეს ხელი, ფუტკარს ნექტარი მოჰქონდა მინდვრიდან, გველის მომაკვინებელ შხამში კი სუსანო ისრის წვერებს ავლებდა. ქალიშვილს ნადირობას, თევზაობას და ჯადოქრობას ასწავლიდა. სუსერი-ჰიმე გამოაწროთ ასეთმა ყოფამ, იგი ვაჟკაცსას არ დაუდებდა ტოლს, გარეგნულად კი კვლავ დედამისისვით ნაზი და თვალწარმტაცი დარჩა.

მრავალჯერ ამწვანდა სასახლის ირგვლივ ატეხილ ჭალაში მუკუს ფოთლები. სუსანოს ბანჯგვლიან სახეს ნაოჭები ემატებოდა, სუსერი-ჰიმე კი სულ უფრო და უფრო მშვენივრებოდა.

3

ერთხელ, როცა სუსანო სასახლის წინ, მუკუს ხის ქვეშ იჯდა და ვეება ირემს ატყავებდა, სუსერი-ჰიმე ზღვიდან დაბრუნდა და თან ვიღაც უცნობი ახალგაზრდა მოიყოლა.

– მამილო, აი, ეს ბატონი ახლახან შემხვდა ნაპირთან და წამოვიყოლე.

ამ სიტყვებით წარუდგინა მამას უცნობი. სუსანო ფეხზე წამოდგა და სტუმარი შეათვალიერა.

უცნობი ლამაზი, მხარბეჭიანი ახალგაზრდა იყო. ყელს იასპის წითელ-ყვითელი ფარდული უმშვენებდა, ქამარზე ჩელთა ხმალი ეკიდა, თვითონ სუსანოც ასე გამოიყურებოდა ახალგაზრდობაში.

ჭაბული მოწიწებით მიესალმა სუსანოს, მაგრამ მან საღამზე არ უპასუხა და უკმეხად ჰკითხა, რა გქვიაო.

– ასიპარასიკოს მეძახიან, – მიუგო სტუმარმა.

– რატომ მოადექი ამ კუნძულს?

– სანოვაგე და წყალი მინდოდა მომემარაგებინა. – მშვიდად უპასუხა ჭაბუკმა.

– კეთილი, აი იქ შედი და ისაუზმე. სუსერი-ჰიმე, მიხედე სტუმარს!

ახალგაზრდები სასახლეში შევიდნენ. სუსანო კი ხის ქვეშ დარჩა და კვლავ ირემს მიუბრუნდა, მაგრამ თანდათან რაღაც გაურკვეველმა შემფოთებამ მოიცვა. ისეთი გრძნობა ჰქონდა, თითქოს მოწმენდილ ცაზე ქარიშხლის მომასწავებელი შავი ღრუბელი დაინახაო.

როცა ირემი აქნა და სასახლეში შევიდა, კუნძულზე უკვე ბინდი წვებოდა. სუსანომ ფართო კიბე აიარა და თეთრ გამჭვირვალე ფარდას მიადგა. ფარდის მიღმა დიდი დარბაზი ჩანდა. სუსერი-ჰიმე და ასიპარასიკო დამფრთხალი ჩიტებივით წამოფრთხილდნენ სუგადატამიდან. სუსანო მოიღუშა და დინჯად შეაღაჯა დარბაზში. ასიპარასიკოს ბოროტი მზერა ესროლა და თითქმის ბრძანების კილოთი უთხრა:

– დღეს შეგიძლია ჩვენთან გაათიო ღამე. ცოტა ხომ უნდა დაისვენო?

ასიპარასიკომ გაიღიმა და მადლობის ნიშნად თავი დაუკრა, მაგრამ აშკარად შეეცყო, რომ მასპინძლის სიტყვებმა შეაცბუნა.

– ჰოდა, მოემზადე დასაძინებლად. სუსერი-ჰიმე! – მიუბრუნდა ახლა ქალიშვილს და უკმეხად უთხრა: – სტუმარს საფუტკრის გზა უჩვენე.

სუსერი-ჰიმე გაფითრდა.

– იქნებ ცოტა ააჩქარო ფეხი! – დათვივით დაუღრიალა მამამ, როცა შენიშნა, რომ ქალიშვილი ყოყმანობდა.

– მივდივარ! აქეთ მობრძანდით!

ასიპარასიკომ კვლავ მოწიწებით დაუკრა თავი სუსანოს და ხალისიანად გაჰყვა სუსერი-ჰიმეს.

4

როცა დარბაზიდან გავიდნენ, სუსერი-ჰიმემ მხრებიდან თავსაფარი მოიხსნა, ასიპარასიკოს მისცა და ჩასჩურჩულა:

– საფუტკრეში რომ შეხვალთ, სამჯერ დაიქნიეთ ეს თავსაფარი და ფუტკრები აღარ დაგნესტრავენ.

ასიპარასიკო ვერ მიუხვდა ნათქვამს, მაგრამ კითხვის დროს აღარ იყო, რადგან სუსერი-ჰიმემ უკვე გააღო საფუტკრის პატარა კარი და სტუმარს შიგ შეუძღვა.

საფუტკრეში კუნაპეტი სიბნელე იდგა. ასიპარასიკო ხელის ცეცებით ეცადა მოეძებნა სუსერი-ჰიმე. თითები ქალიშვილის თმას შეეხო. იმავე წამს სწრაფად მოჯახუნდა კარი – სუსერი-ჰიმე საფუტკრიდან გავიდა.

ასიპარასიკო დაბნეული იდგა და ხელში თავსაფარი ეჭირა. ცოტა ხნის შემდეგ თვალი შეაჩვია სიბნელეს და ჭერიდან ჩამოშვებული ვეება კასრისოდენა ფიჭები გაარჩია. ფიჭებზე უზარმაზარი ფუტკრები დალოდავდნენ – მისი ხმლის სიგრძეს აღემატებოდნენ სიდიდით.

ასიპარასიკო უნებლიეთ უკუიქცა და კარს მივარდა. რამდენი ეცადა, მაგრამ ვერაფრით გააღო. ამ წვალეებაში რომ იყო, ერთი ფუტკარი ფიჭიდან ჩამოფრინდა და

მისკენ წამოვიდა ბზუილით. ასიპარასიკომ დააპირა გაეჭყლიტა, მაგრამ ფუტკარი აფრინდა და შეუტია. სხვა ფუტკრებმაც შენიშნეს იგი და ყოველი მხრიდან დაესიენ ბზუილით...

სუსერი-ჰიმე დარბაზში დაბრუნდა და კედელზე დამაგრებული კვარი ანთო. კაშკაშა ალზე ისლით ნაქსოვ ტატამზე წამოწოლილი სუსანოო გამოჩნდა.

– ნამდვილად საფუტკრეში შეიყვანე? – კვლავ მწყრალად ჰკითხა სუსერი-ჰუმეს და ეჭვიანად მიანერდა თვალებში.

– ჯერ არასოდეს გადავსულვარ თქვენს ბრძანებას მამაც ბატონო, – მიუგო ქალიშვილმა და მამის მზერას რომ გაქცეოდა, ბნელ კუთხეში მიჯდა.

– მართალია. იმედია მომავალშიც ასე დამიჯერებ, – უთხრა სუსანოომ და დამცინავად ჩაიღიმა. სუსერი-ჰიმემ პასუხის ნაცვლად თავის ყელსაბამს დაუწყო თვალიერება. – პასუხს არ იძლევი? იქნებ ურჩობას აპირებ?

– არა, მაგრამ ასე რატომ მელაპარაკები, მამიკო...

– თუ კვლავ ძველებურ ჭკუაზე ხარ, კარგად დაიმახსოვრე ჩემი სიტყვები: იცოდე, არაფრით არ მიგათხოვებ იმ ახალგაზრდას. სუსანოოს ქალიშვილი მარტო იმას გაჰყვება ცოლად, ვინც სუსანოოს ნდობას დაიმსახურებს. გასაგებია? კარგად დაიხსომე!

გვიან ღამით, როცა სუსანოო ხმამაღლა ხვრინავდა, მიუსაფარი და სევდიანი სუსერი-ჰიმე კვლავ სარკმელთან იჯდა და უმზერდა, როგორ ეშვებოდა ზღვაში მოწითალო მთვარე.

მეორე დილას სუსანოო, ჩვეულებისამებრ, ზღვის კდლოვან სანაპიროსაკენ გაემართა საბანაოდ და ძალიან გაუკვირდა, როცა შენიშნა, რომ უკან ასიპარასიკო მოჰყვებოდა. ასიპარასიკომ მხიარულად შეანათა თვალები სუსანოოს და დილა მშვიდობისა უსუსრვა.

– რაო, კარგად გეძინა? – ჰკითხა სუსანოომ და გამომცდელად შეათვალიერა ჭაბუკი, ნეტა რატომ არ დანესტრეს ფუტკრებმა ეს მხიარული ახალგაზრდაო! – ფიქრობდა გაოცებული. არადა, სულ სხვაგვარად ჰქონდა გაანგარიშებული.

– გმადლობთ, თქვენი წყალობით, შესანიშნავად გამოვიძინე, – ზრდილობიანად მიუგო ასიგარასიკოომ, შემდეგ დაიხარა, ვეება ლოდი აიღო და ზღვაში გადაისროლა. ლოდმა უზარმაზარი რკალი მოხაზა, ვარდისფერ ღუბლებში გაუჩინარდა და მერე შორს, შორს ჩავარდა ზღვაში. ამ სიმორეზე თვითონ სუსანოოსაც გაუჭირდებოდა ტყორცნა. იგი კუშტად მისჩერებოდა გაფრენილ ლოდს და სიმწრით იკვნეტდა ტუჩებს.

ისინი სასახლეში დაბრუნდნენ და საუზმედ დასხდნენ. სუსანოომ უხმოდ გამოხრა ირმის ბარკალი, მერე თვალი თვალში გაუყარა ასიპარასიკოს და უთხრა:

– თუ აქაურობა მოგწონს, შეგიძლია, კიდევ რამდენიმე დღეს დარჩე.

სუსერი-ჰიმემ ჩუმად ანიშნა ასიპარასიკოს, უარი თქვიო, მაგრამ ასიპარასიკოო თევზის ჭამით იყო გართული, და არც გაუგია ქალიშვილის რჩევა. მან დიდი მადლობა გადაუხადა მასპინძელს და უთხრა, სიამოვნებით დავრჩები კუნძულზე კიდევ ორ-სამ დღესო.

საბედნიეროდ, საუზმის მერე სუსანომ ჩათვლიმა. ახლაგაზრდებმა დრო იხელთეს, ფეხაკრეფით გავიდნენ სასახლიდან, მონახეს მეუღრო ალაგი ზღვის პირას, კლდის ნაპრალში, სადაც ასიპარასიკოს ნავი ება და ნეტარებას მიეცნენ. სურნელოვან წყალმცენარეებზე მისვენებული სუსერი-ჰიმე ერთხანს მონუსხულივით უმზერდა ასიპარასიკოსს, შემდეგ დაუსხლტა მის მკლავებს, წამოჯდა და აღეგებით უთხრა:

– შენი აქ დარჩენა აღარ შეიძლება. ჩემზე ნუ იდარდებ, ახლავე გაეცალე აქაურობას.

ასიპარასიკომ კი ბავშვივით გაიღიმა, ჯიუტად გააქნია თავი და უთხრა:

– სანამ შენ აქა ხარ, არსად არ წავალ, სიკვდილიც რომ მეუქრებოდეს, მაინც.

– კი მაგრამ, ხიფათს რომ გადაეყაროთ...

– არ გინდა ერთად გავიქცეთ?

სუსერი-ჰიმემ ვერ გაბედა თანხმობის მიცემა.

– მაშინ მეც არ მოვიცვლი აქედან ფეხს, – უთხრა ასიპარასიკო და დააპირა კვლავ გულში ჩაეკრა ქალი, მგარამ სუსერი-ჰიმე გაუსხლტა და წამოხტა.

– მამა მეძახის, – თქვა შეშფოტებულმა და შველივით გაიქცა სასახლისაკენ.

ასიპარასიკო ღიმილით უმზერდა სატრფოს, სანამ თვალს არ მიეფარა. შემდეგ დაბლა დაიხედა და იქ, სადაც სუსერი-ჰიმე იწვა, ისეთივე თავსაფარი დაინახა, წუხელ რომ იხსნა ფუტკრებისაგან.

6

საღამოს სუსანომ თვითონ მიაცილა ასიპარასიკო საფუტკრის პირდაპირ მდგარ შენობასთან, სადაც სტუმარს უნდა დაეძინა.

აქაც ისე ბნელოდა, როგორც საფუტკრეში, განსხვავება მხოლოდ ის იყო, რომ აურაცხელი მანათობელი წერტილი კიაფობდა ირგვლივ, იტყოდი, მიწიდან ძვირფასი ქვები ამოციმციმებენო.

ასიპარასიკო დააეჭვა ამ მოკიაფე წერტილებმა. გაუნძრევლად იდგა, ხოლო როცა თვალი შეაჩვია სიბნელეს, ეს ვარსკვლავებივით მოკიაფე წერტილები უზარმაზარი გველების თვალები აღმოჩნდა. იმოდენანი იყვნენ, შეეძლოთ ცხენი გადაეყლაპათ. თანაც ვერ დათვლიდი. ყველგან ფუთფუთებდნენ, ზოგი სახურავის კოჭებს შემოხვეოდა, ზოგი ბოძს, ზოგი კი დაგორგლილი მიწოლილიყო კუთხეში.

ასიპარასიკომ ხმალზე გაისვა ხელი, მაგრამ აღარ ამოუღია. იფიქრა, ერთი რომ მოგვლა, მეორე მაშინვე დამახრჩობსო. ერთი გველი უკვე ამართულიყო კუდზე და თვალებში შესცქეროდა, მეორე, უფრო დიდი, ჭერიდან ჩამოსრიალებულიყო და მისკენ მიიკლაკნებოდა. კარი, რაღა თქმა უნდა, ჩაერაზათ. გარეთ ალბათ თმაგათეთრებული,

ბოროტად მოღიძარი, სუსანო დგას, აყურადებს, რა ხდება ჩაკეტილ კარს შიგნით. ასიპარასიკო ერთ ადგილას გახევებულიყო, მაგრად ჩაებღუჯა ხმლის ვადა და გველებს მიშტერებოდა. ამასობაში მის ფეხებთან დაგრაგნილი ვეება გველი სულ უფრო და უფრო წამოყვლყვლაგდა, აშკარად ყელში წვდომა დაუპირა. უცებ ასიპარასიკოს გონება გაუნათდა: გუშინ, ფუტკრების ჯარი რომ დაესია, თავსაფარი დაუქნია სამჯერ და გადარჩა; იქნებ ეს თავსაფარიც, სუსერი-ჰიმეს რომ დარჩა ზღვის ნაპირას, სასწაულმოქმედია? ასიპარასიკომ თავსაფარი გაშალა და სამჯერ დაიქნია...

მეორე დილას სუსანოს კვლავ შეხვდა ასიპარასიკო ზღვის კლდოვან სანაპიროზე. ახალგაზრდა გუშინდელზე უფრო მხიარული ჩანდა.

– როგორ გეძინა წუხელ? – ჰკითხა სუსანომ.

– მადლობელი ვარ. თქვენი წყალობით ძალიან კარგად გამოვიძინე.

გაცეცხლებულმა სუსანომ ბოროტი მზერა ესროლა ასიპარასიკოს, მერე მოთოკა თავი და გულწრფელად უთხრა:

– კეთილი და პატიოსანი. მოდი, ახლა ერთად ვიცურათ.

ტანთ გაიხადეს და აღელვებულ ზღვაში გადაეშვნენ. სუსანოს, ჯერ კიდევ ტაკამაგაპარას ქვეყანაში ყოფნის დროს, ბადალი არა ჰყავდა ცურვაში. ასიპარასიკოც დელფინივით ცურავდა. ზღვის ზედაპირზე მოჩანდა ორი თავი – თეთრი და შავი, ორივე „მიძურას“ ყაიდაზე დავარცხნილი. მოცურავეები სწრაფად შორდებოდნენ ფრიალო ნაპირს.

7

ყალყზე შემდგარ ზღვას თოვლივით თეთრი ქაფი მოედო თავზე და შეფეების კორიანტელს ატრიალებდა. სუსანო დროდადრო ქიშპით გადახედავდა ხოლმე ასიპარასიკოს, მაგრამ ჭაბუკი არაფრად აგდებდა მტრად ამართულ ტალღებს და დაუბრკოლებლივ მიიწევდა წინ.

მაღე მან თანდათან გაასწრო სუსანოს. სუსანო შეეცადა დასწეოდა, მაგრამ ზედიზედ აღმართულ ტალღებში ვეღარ გაატანა. მაღე ასიპარასიკო სულ მიეფარა თვალს.

„მე კი იმედი მქონდა, ზღვაში დავახრჩობდი“, – გაიფიქრა სუსანომ და იგრძნო, რომ ვერ მოისვენებდა, სანამ ასიპარასიკოს მოკლავდა. „არამზადა! ნეტა ნიანგებმა მაინც შესანსლონ!“

მაგრამ ასიპარასიკომ ნიანგივით სწრაფად გამოცურა უკან და შორიდანვე ღიმილით დაუძახა სუსანოს, კიდევ ვიცურათ, თუ ნაპირზე გავიდეთო. სუსანო ჯიუტი იყო. მაგრამ ამჯერად ნაპირისკენ აიღო გეზი.

ნაშუადღევს სუსანომ კუნძულის დასავლეთ მხარეს წაიყვანა სტუმარი კურდღლებზე და მელიებზე სანადიროდ. ორივენი კლდეზე ავიდნენ და ხმელი ბალახით დაფარულ

თვალუწედენელ ველს გახედეს. ბალახი ქარის დაბერვაზე ზღვასავით დეღავდა. სუსანო კარგა ხანს მდუმარედ ტკბებოდა ბუნების სილამაზით. მერე ისარს ღარი ჩაუგდო კილოში და ასიპარასიკოს მიუბრუნდა:

– ქარი კი ხელს შეგვიშლის, მაგრამ ვნახოთ, ვინ უფრო შორს გატყორცნის ისარს. მოდი, შევეჯიბროთ.

– კეთილი, ვცადოთ!

ეტყობა, ასიპარასიკოს თავის იმედი ჰქონდა.

– მზადა ხარ? ერთად გავესროლოთ!

სტუმარ-მასპინძელი გვერიგვერდ დადგნენ, ღარი მოზიდეს და ერთდროულად გატყორცნეს ისრები. ორივე ისარი ერთად გაფრინდა, თანაბარი სიჩქარით მიდიოდნენ და ბრწყინავდნენ მზეზე, მერე ქარმა მოიტაცა ორთავე და დასალიერში გააუჩინარა.

– აბა, რომელმა ვაჯობეთ? – იკითხა სუსანომ.

– ძნელი სათქმელია. მოდი, კიდევ ვცადოთ.

სუსანო მოულუშა და თავი გააქნია:

– რამდენიც გინდა ვცადოთ, იგივე განმეორდება. მაგას ჯობს, ჩაირბინო და ისარი ამომიტანო. ხომ არ გეზარება? ძალიან მიყვარს ეგ პრიალა ისარი. ტაკამაგაპარადან მაქვს წამოდებული.

ასიპარასიკო მაშინვე მორჩილად დაეშვა კლდიდან და ქარისაგან აშრიალეებულ მაღალ ხმელ ბალახებს შეერია. სუსანომ კი სწრაფად ამოიღო ქამარზე ჩამოკიდებული ქისიდან კვეს-აბელი, კლდის ძირას ჩავიდა და ხმელ ბალახს ცეცხლი წაუკიდა.

8

თვალის დამხამხამებაში კვამლის შავი ღრუბლები ავარდა ცაში. ტაკატაკუცით იწვოდა კვამლში გახვეული ხმელი ბალახი, ბუჩქები და ნორჩი ლერწამი.

– ახლა კი მოვუღებ ბოლოს!

მაღალ კლდეზე იდგა იგი მშვილდს დაყრდნობილი და ბოროტი ღიმილით მანჭავდა ტუჩებს.

ცეცხლი სწრაფად მიიწვედა წინ. ჩიტები საცოდავი ჟივჯივით მიისწრაფოდნენ შავ-მეწამული ცისაკენ, მაგრამ მხოლოდ ზოგი თუ ასწრებდა სამშვიდობოს გასვლას. უმეტესობას ალის ენები ეწვოდა და დაბლა ყრიდა. შორიდან ისე მოჩანდა, თითქოს ქარიშხალი ამოვარდა და ხეებს ნაყოფი დააყრევინაო.

– ახლა კი მოვუღე ბოლო! – კვლავ შვეებით ამოისუნთქა სუსანომ, მაგრამ იმავე წამს გულზე მძიმედ დააწვა რაღაც გამოუცნობი სევდა და სიმძიმელი...

იმავე საღამოს სუსანო გულხელდაკრეფილი იდგა სასახლის წინ და გამარჯვებული სახით გასცქეროდა კვამლის ღრუბლით შეჯანღულ ცისკიდურს. ამ დროს სუსერი-ჰიმეც მოვიდა, ვახშამი მზადააო, უნდა ეთქვა. ტანთ თეთრი სამოსი ეცვა, სამგლოვიარო, თითქოს ახლობელი ნათესავი მოჰკვდომოდეს.

დანადვლიანებული ქალიშვილი რომ დაინახა, სუსანომ დაცინვა დაუპირა:

– აბა, ცაში აიხედე. ასიჰარასიკოო ახლა უკვე...

– ვიცი, – გააწვევტინა სუსერი-ჰიმემ და მამას თვალი აარიდა. სუსანო გააოცა შვილის უკმეხობამ.

– მართლა იცი? – ჩეაკითხა იგი, – ალბათ ძალიან გეწვის გული, არა?

– დიას, ძალიან. თქვენ რომ მომკვდარიყავით, მამავ, ბატონო, ასე ძალიან არ ვინადვლებდი.

სუსანოს სახე შეეშალა სიბრაზით, მაგრამ რატომღაც ვერ შეძლო თავხედობისათვის დაესაჯა სუსერი-ჰიმე. ჯერ იყუნა, მერე კი უთხრა, თუ ასე ნადვლობ, იტირეო, სწრაფად შეტრიალდა და სასახლისაკენ გააბოტა. კიბეზე რომ აღიოდა, ჩაიბურტყუნა, სხვა დროს ამდენს არ ვალაჰარაკებდი, ერთი მაგრად მივტყეპავდიო...

მამის წასვლის შემდეგ სუსერი-ჰიმემ კარგა ხანს უმზირა აღმოდებულ ღამეულ ზეცას ცრემლჩამდგარი თვალებით, შემდეგ მიტრიალდა და ბარბაცით წავიდა სასახლისაკენ.

სუსანომ ის ღამე თეთრად გაათენა – ასიჰარასიკოს აჩრდილმა არ მოასვენა. მთელი ღამე მასზე ფიქრობდა, ნანობდა, რატომ მოკვალა და თვითონვე უკვირდა, რატომ ვწუხვარ, განა სულ იმას არ ვცდილობდი, როგორმე თავიდან მომეშორებინაო? შამფურივით ტრიალებდა ნეღლი ისლით ნაქსოვ სუგადატამიზე, მაგრამ თვალზე რული არ ეკარებოდა.

ზღვაზე ჩამოწოლილ წყვილადს კი თანდათან ცივი და მოწყენილი განთიადი ცვლიდა.

ეს მოხდა მეორე დილას, როცა მზის სხივები ზღვას მოეფინა. ღამენათევმა სუსანომ კაშკაშა მზეს თვალები მოუჭუტა, ნელი ნაბიჯით გამოვიდა სასახლიდან და კიბის საფეხურზე სასწაული იხილა: ასიჰარასიკოო და სუსერი-ჰიმე ისხდნენ და მხიარულად საუბრობდნენ.

სუსანოს დანახვაზე ახალგაზრდები შეკრთნენ. ასიჰარასიკოო მკვიცხლად წამოხტა ფეხზე, პრიალა ისარი გაუწოდა და უთხრა, აი, ვიპოვე თქვენი ისარიო.

სუსანო პირველად თვითონაც დაიბნა, მაგრამ მერე მიხვდა, რომ ჭაბუკის დანახვა უხაროდა.

– საბედნიეროდ, უვნებელი გადარჩი?

– დიახ. სრულიად შემთხვევით გადავრჩი. ისრის ასაღებად რომ დავიხარე, ხანძარი წამომეწია. ისარი ავიღე, კვამლის ღრუბლები გავარდვიე და წინ გავიქეცი, მაგრამ დასავლეთის ქარი ქროდა და ალი ფეხდაფეხ მომდევდა... – ასიპარასიკო გაჩუმდა, მამა-შვილს შეჰკლიმა და გააგრძო: – უკვე იმედი გადამეწურა, მაგრამ უეცრად ფეხქვეშ მიწა გამეხსნა და უზარმაზარ ხაროში აღმოვჩნდი. ირგვლივ ბნელოდა, მაგრამ მალე ხაროს ნაპირებზეც მოედო ცეცხლი ხმელ ბალახს, ხარო მთლიანად განათდა, მაშინ დავინახე, მინდვრის თავგებს ავესოთ იქაურობა. იმდენი იყვნენ, ძირზე მიწა არ ჩანდა.

– კარგია, რომ თავგები იყვნენ. აი, გველები რომ ყოფილიყვნენ სუსერი-ჰიმეს ერთდროულად ჩაუღვა თვალებში ცრემლიც და ღიმილიც.

– თუმცა, არც თავგებთან ბრძოლა იყო იოლი. აი, ნახეთ, ისარს ფრთები აღარა აქვს, თავგებმა მოაღრღნეს. საბედნიეროდ, ცეცხლმა სწრაფად გადაიარა ხაროს თავზე და ამოვედი.

სუსანომ იგრძნო, რომ ამ მოხერხებული ჭაბუკისადმი კვლავ სიძულვილი განუახლდა. იმასაც მიხვდა, რახან ერთხელვე მისი მოკვლა ჩაიდო გულში, ვერ მოისვენებდა. პატომოყვარეობა არ ასევენებდა, პატემოყვარეობა იმ კაცისა, რომელმაც არ იცოდა, რა იყო მარცხი.

– ბედი გქონია, მაგრამ არ უნდა დაივიწყო, რომ ბედი ქარსა ჰგავს: ხან აქედან დაუბარევას, ხან იქიდან... თუმცა ახლა ამას აღარა აქვს მნიშვნელობა, მთავარია, რომ გადარჩი. ახლა კი სასახლეში შევიდეთ. თავი მინდა მომიხილო.

ასიპარასიკოსა და სუსერი-ჰიმეს სხვა რა დარჩენოდათ, შეჰყვნენ სასახლეში და მზით განათებულ თეთრ ფარდას მოეფარნენ.

ბრაზითა და ბოღმით აღვსილი სუსანო შუა დარბაზში მოირთხა და „მიძურას“ ვარცხნილობა გაიშალა. გამხმარი ლელქაშის ფერის გრძელი თმა ჰქონდა, მდინარესავით გრძელი!

– მე ჩვეულებრივი მკბენარები არა მყავს თავში, – გააფრთხილა სუსანომ ჭაბუკი.

ასიპარასიკომ მის ნათქვამს ყურადღება არ მიაქცია და მოხილვა დაუწყო, მაგრამ თმები გადაუწია თუ არა, დაინახა, რომ სუსანოს თავში ვეება, სპილენძისფერი, შხამიანი სკოლოპენდრები უფუთფუთებდნენ.

ასიპარასიკო დაიბნა მაგრამ ისევ სუსერი-ჰიმემ უშველა: ხელში წითელი თიხის გუნდა და მუკუს ნაყოფი ჩაუდო. ასიპარასიკო მოკბენდა მუკუს ნაყოფს, ცოტა თიხას

გაურევდა, დაღუჭავდა და იატაკზე გადმოაფურთხებდა, თითქოს სკოლოპენდრებს ხოცავდა და ძირს ყრიდა.

სუსანო უძინარი იყო და ჩათვლიდა... სიზმრად ნახა, ვითომ ტაკამაგაპარას ქვეყნიდან გამოძევებული, რომელიღაც მთაზე ადიოდა ციცაბო ბილიკით. ფრჩხილები სულ დასძრობოდა კლდეებზე ფორთხვით. კლდეთა ნაპრალებში აქა-იქ გვიმრა ამოსულიყო, ციდან ყორნების საზარელი ჩხავილი ისმოდა, ზეცას ფოლადისფერი ჰქონდა გადაკრული, ირგვლივ ყველაფერი პირქუშად გამოიყურებოდა.

– რა დავაშავე, რა ჩემი ბრალია, იმათზე ძლიერი რომ ვარ. განა ეს დანაშაულია? ხალხია ეგენი? მლიქვნელი, ორპირა კაცუნები! – ბრაზობდა სუსანო და გაჭირვებით მიიწევდა მთის მწვერვალისაკენ. მოულოდნელად კლდეებზე ლითონის სარკე შენიშნა. სარკეს ექვსი ეჟვანი ეკიდა გვერდებზე. სუსანომ სარკეში ჩაიხედა და ახალგაზრდა სახე დაინახა, მაგრამ თავისი კი არა, ასიპარასიკოსი, რომლის მოკვლასაც რამდენჯერმე შეეცადა.

სუსანოს გამოედვიდა და დილის მზის სხივებით განათებულ დარბზს მოავლო თვალი. ასიპარასიკო და სუსერი-ჰომე არსად ჩანდნენ. სუსანომ კარისკენ გაიწია, მაგრამ რაღაცამ შეაჩერა, უკან მოიხედა და დაინახა, რომ თმით, სამ ნაწნავად დაწნული თმით იყო მიბმული ჭერის კოჭებზე.

– აი, შე არამზადავ! – დაღრიალა სუსანომ, რადგან ყველაფერს მიხვდა და მთელი ძალით გაიქნია თავი. სასახლის სახურავიდან გამაყრუებელი ხმაურით ჩამოცვივდა ჭერის კოჭები. სუსანომ მარჯვენა ხელით მძიმე ციური მშვილდი აიტაცა, რომლითაც ირმებზე ნადირობდა, მარცხენათი ციური ისრებით სავსე კაპარჭი, ღონე მოიკრიბა, ფეხზე წამოხტა, ჩამონგრეული კოჭები აიღია, ამაყად თავაწეული გამოვიდა სასახლიდან და ზღვის სანაპიროსაკენ გაეშურა. ქარიშხალივით გადაიარა სუსანომ სასახლის ირგვლივ ატეხილი მუკუს ხეების ჭალა და კბოდეს მიაღება. აქედან უკვე ზღვა იწყებოდა. სუსანო კბოდის ნაპირას შეჩერდა. თვალები ხელისგულით მოიხრდილა და ცისკიდურს დაუწყო თვალიერება. ირგვლივ ყოველაფერს – ცას, ჰაერს და თვით ზეცას კი ზღვისფერი დასდებოდა. შორს, ღურჯ ტალღებში ნაცნობი ნავი შენიშნა.

სუსანო მშვილდს დაეყრდნო და ნავს მიაშტერდა. ჭილოფის იალქნიანი პატარა ნავი მსუბუქად მისრიალებდა ტალღებზე. კიბოზე ასიპარასიკო იდგა, ქიმზე კი სუსერიჰომე.

სუსანომ მშვიდად მოზიდა თავისი ციური მშვილდი და ციური ისარი ნავს დაუმიზნა, მაგრამ ისარი არ გაფრენილა. სუსანოს თვალებში ღიმილის მაგვარი გაუკრთა. ღიმილი და ცრემლები ერთდროულად ჩაუდგა თვალებში... მან მხრები აიხეჩა, მშვილდი მოსიროლა და ხმამაღლა ახარხარდა. ისე ახარხარდა, იტყოდი, ნიაღვარი მოვარდაო.

– დამილოცნიხართ! – გასძახა სუსანომ ახალგაზრდებს თავისი ბოხი, ძლიერი ხმით და ხელი დაუქნია, – ჩემზე ძლიერნი ყოფილიყავით, ჩემზე ჭკვიანი, ჩემზე... – წამიერად დადუმდა და ხმადაბლა დაუმატა: – ჩემზე ბედნიერნი!

მისი სტყევები ქარმა ზღვას მოჰვინა. იმ წუთებში სუსანო უფრო მშვიდი და დიადი იყო, უფრო წააგავდა ციურ ღმერთს, ვიდრე მაშინ, როცა ოპირუმემუტის ერკინებოდა, როცა ტაკამაგაპარას ქვეყნიდან გამოაძევეს, ან მაშინ, როცა კოსელ გველეშაპს მოულო ბოლო.

მსო, 1920წ.